

פרשת שלח - פרק ל"ו

שער יראת שמים ויראת הטא

**העבד מחמת הכרת גודל מוראו, הוא שמח בשעת עבודתו,
כי עבודתו כלולה מיראת ה' ומשמחתו**

את ה' אלקיך תירא וגו', כבר כתבנו לעיל שהיראה הזאת היא יראת שכר ועונש והיינו דכתיב אותו תעבוד, שעל ידי יראת עונש שהוא כעובד את עצמו יזכו ליראה עליונה שהיא עבודת ה' בעוצם נוראותיו, כמו שאמר הכתוב (תהלים ב, יא): "עבדו את ה' ביראה וגילו ברעדה", שהפרש הוא, כי העבד שעובד בשביל שכרו מתעצם הוא בשעת עבודתו בשביל שישמח לאחר זמן, אבל העבד מחמת הכרת גודל מוראו, הוא שמח בשעת עבודתו, כי עבודתו כלולה מיראת ה' ומשמחתו, וזה שנאמר וגילו ברעדה, ואמרו חכמינו זכרונם לברכה במקום גילה שם תהא רעדה, והיינו דכתיב אותו תעבוד, דהיינו שעל ידי יראת העונש, שהיא המצוה המסורה בידי אדם, כמו שאמרו הכל בידי שמים חוץ מיראת שמים, על ידי זה יזכה ליראה העליונה, וזה שאמר הנביא (ירמיה ה, כב) "האותי לא תיראו אם מפני לא תחילו", פירוש פני הוא העונש, כמו דכתיב (ויקרא כ, ה): "ושמתי אני את פני באיש ההוא ובמשפחתו", וזה שנאמר "האותי לא תיראו", **אם אין לכם יראה עליונה היה לכם להיות יראת עונש המצוה לכם.**

(פנים יפות לבעל הפלאה, פרשת עקב)

**כל כף הקלע הכל בהבל פיו של דברים בטלים וכל רגע
ורגע שאדם חוסס פיו זוכה בשבילו לאור
הגנוז שאין מלאך ובריה יכולים לשער**

חטא הלשון עולה על כולו, כמו שאמרו רבותינו זכרונם לברכה אלו דברים שאדם אוכל פירותיהם בעולם הזה והקרן קימת לעולם הבא וכו' ולשון הרע כנגד כולם, ומה לי להאריך בזה העון החמור מכל העבירות. כל עמל אדם לפיהו, אמרו חכמינו זכרונם לברכה שכל מצותיו ותורתו של אדם אינו מספיק למה שמוציא מפיו, מה אומנתו של אדם בעולם הזה ישים עצמו כאלם וידביק שפתותיו כשתי רחיים וכל כף הקלע הכל בהבל פיו של דברים בטלים, ועל כל דבור הבל צריך להתקלע מסוף העולם ועד סופו, וכל זה בדברים יתירים אבל בדברים האסורים כגון לשון הרע ושבועות וליצנות ומחלוקות וקללות ובפרט בבית הכנסת ושבת ויום טוב, על אלו צריך לירד לשאול למטה הרבה מאד, ואי אפשר לשער גודל היסורים והצרות שסובל בשביל דיבור אחד, ולא נאבד אפילו דיבור אחד שלא נכתב, ועד יום מותו צריך האדם להתיסר ולא בתעניתים וסגופים רק ברסן פיו ותאווה, וזהו התשובה, וזהו כל פרי העולם הבא, כמו שנאמר כי נר מצוה וגוי, אבל ודרך חיים תוכחות מוסר, וזהו יותר טוב מכל התעניתים והסגופים שבעולם, וכל רגע ורגע שאדם חוסס פיו זוכה בשבילו לאור הגנוז שאין מלאך ובריה יכולים לשער, ואמר הכתוב "מי האיש החפץ חיים אוהב ימים לראות טוב נצור לשונך מרע" וגוי, ובזה יכופר לו כל עון ונצול משאול תחתית, כמו שנאמר ושמר פיו ולשונו שומר מצרות נפשו, מות וחיים ביד לשון, אוי למי שממית עצמו בשביל דבור אחד, ומה יתרון לבעל הלשון, ולכל יש רפואה חוץ מן הלשון.

יש שני מיני יראה, העובד מחמת יראת עונש גופו, או מיראת עונש נפשו, או כדי שיחיו בניו

מצוה ה'. ליראה את ה' הנכבד והנורא, שנאמר "את ד' אלקיך תירא" (דברים י, כ), הדרך לקנות מצוה זו הדרך בעצמו שכתבנו במצות אהבה, וכן כלל אותם הרב זכרוננו לברכה, אבל צריך שתדע שיש שני מיני יראה, העובד מחמת יראת עונש גופו, או מיראת עונש נפשו, או כדי שיחיו בניו, עבודה היא, אבל אינה שלמה.

ויש יראה שהיא שלמה כגון היראה מה' בהכירו עוצם גדולתו ומעשיו הנפלאים וחסדיו הנוראים, ועבודה כזו במדרגת האהבה היא, וכבר האריכו בזה הראשונים זכרונם לברכה. **ואם תאמר אימתי עובר על עשה זו, תשובתך, בשעה שעובר עבירה בשאט נפש ולא שת לבו לשוב בתשובה מחמת יראת עונש, באותה שעה עובר על מצות עשה זו שהרי לא ירא מאלקיו, ואם עשה תשובה אפילו שב מיראת עונש הרי זה קיים מצות עשה זו, ואף על פי שאינה עבודה שלמה, מכל מקום קיים עשה זו ודעהו.**

ועל דרך הסוד העובד מאהבה דבק במדה הנקראת אהבה, כמה דאת אמר אהבת עולם אהבתך, והעובד מיראה דבק במדה הנקראת יראה, כמה דאת אמר "את ד' אלקיך תירא", **כי העובד מיראה ירא ממנה ומענשה בזה ובבא, וזהו** שאמרו גדולי העובד מאהבה מעובד מיראה, אבל העובד מיראתו שלא לעבור על דברי קונו לא מחמת פחד עונש אלא מחמת גודל ועוצם מעלת המצוה יתברך, הוא נדבק למעלה בסוד "ראשית חכמה יראת ה'".

**מצוה יראה, היא עיקר ויסוד גדול בקיום
התורה והמצוות כמצות האהבה**

ובפסוק נכללו **שלוש יראות**: "את ה' תירא", היא היראה העליונה אשר מדרגתה כמדרגת האהבה, ולכן הוא של רחמים א-ל גדול ונורא. **את אלקיך תירא מחמת עונש**, והדין את לרבות תלמידי חכמים, ולא רצה לכתוב יראת תלמידי חכמים בהדיא שלא להשוות עבד לקונו, ובכלל מצוה זו שלא יוציא שם שמים לבטלה ושלא להזכיר את ד' אלא בכנויו ושלא ירוק על המכה, וגם מצוה זו היא עיקר ויסוד גדול בקיום התורה והמצוות כמצות האהבה.

**בכלל מצוה זו שלא לירא משום מלאך ולא משום
גלגל ולא משום כוח בעולם זולת מה' יתברך לבדו**

וראיתי מי שכתב וזה לשונו: וראה כמה רמז ענין גדול בזה שאמר "את לרבות כת"ר עליון, ה' רומז לצורה העליונה למדת רחמים. **אלקיך** למדת הדין, כנגד קדוש קדוש קדוש, כנגד אלו ג' מדות בא להודיענו יתברך שנירא בשוה למדת רחמים כמו למדת הדין, ונחשוב בלבנו עיקר האמת שהיא דבר אחד בד', עד כאן, ומה שכתבנו להשוות שתי המדות ביראה נכון הוא, אבל מלת א"ת רומז בכתר עליון לא ראינו בכל ספרי העבודה אלא שרומז באחרונה, כמה דאת אמר "ונאת תדבר אלינו". ואם קבלה נקבל וקרוב אצלי שפון שלמה המלך להשוות היראה בין ב' המדות, שכתב "ירא את ד' בני ומלך", וכבר ידעת שהמדה האחרונה הוא מלך עולם הפרוד, כמה דאת אמר ומשם יפרד והיה לארבעה ראשים, ועם שונים אל תתערב, עם אותם שמשנים סדר זה אלא יראים ממתד הדין לבד, אל תתערב ואל יהי חלקך עמהם... **ובכלל מצוה זו שלא לירא משום מלאך ולא משום גלגל ולא משום כוח בעולם זולת מה' יתברך לבדו, כי הוא נותן כוח לכל**

שכר פרשת שלח - פרק ל"ו ועונש קצה

הנבראים לפעול פעולתם, והירא מאחד מאלו מורה שיש שתי רשויות, וזה היה טעותו של אלישע אחר רחמנא לצלן.

ועל היראה שהיא על הדרך שכתבתי אמר הכתוב ראשית חכמה יראת ה', ובהיות שמצוה זו תליא לעילא, אמר הכתוב "את ה' אלקיך תירא ואותו תעבוד", **כי אחר שתגיע למדרגה זו אותו תעבוד ודאי**, וכתוב "ויראת מאלקיך אני ד'", ולא כתיב ויראת ממני, והבן זה מאוד, נמצאת למד כי מדרגה זו למעלה ממדרגת האהבה, ודעהו.

(טעמי המצוות לרדב"ז, מצוה ה')

הצלת נפשות ישראל מכליזון רוחני

שאלה בענין הצלת נפשות בעניני שכר ועונש תוכחה ומחאה וערבות

לכבוד הרב ... וכו' שליט"א

איזה פעולות ממשיות אפשר לעשות כדי להציל מליוני יהודים. אף על פי שאני רק מן העשירים של הפרקי אבות "איזהו עשיר השמח בחלקו".

בירור הלכה מתוך השו"ע והפוסקים מה שהתורה מחייבת אותנו לעשות כמ"ש ושמרתם ועשיתם אותם, ועיי ב"ק דף יז ע"א וכו'.

א. בממון: אם די במעשר או שמחויבים ליתן חומש או יותר. **ב.** בירור על ענין צדקה. **ג.** מדרגתה. אם הענין הזה של הצלת נפשות הוא קודם לשאר צדקות או לאו? **ד.** מה עשו התנאים והאמוראים בענינים כאלו, כי הלא בכל הזמנים היו מן הסתם שאלות כאלו? **ה.** תחת איזה מצות עשה נכנס ענין הזה של הצלת נפשות מכליון רוחני ולהודיע לחבירו עניני שכר ועונש, ואיזה מצות ל"ת עוברים אם רק יושב ולומד ואינו

קצו שכר פרשת שלח - פרק ל"ו ועונש

עוסק בהצלתם. ומה ואיזה מקור יש בהלכה לענין הזה? 1. מה אפשר לעזור חוץ מליתן מעות (כי מעות אני מוכן לתת הכל מה שמצווה עלי עפ"י הלכה) כגון בזמן, כמה זמן נחוץ לזה, שיהיי בזה קצת עזרה. 2. האם יש מקור לדברים כאלו שצריכים לסגור הגמרא על כל פנים לכמה שעות בשבוע ולעסוק בהצלתם, או אפשר שיותר טוב לישב וללמוד כי הלא תלמוד תורה כנגד כולם?

תשובה:

אחר דרישת שלומו הטוב באהבה רבה ואהבת עולם, אכתוב מה שעלתה במצודתי בעזרת ה' יתברך.

ראשית נברר מה שהעליתי במצודתי בענין הצלת נפשות מכליון רוחני (ראה בהקדמה שכר ועונש סדר ויקרא באריכות ושם בפרשת בהר) באיזה גדר הוא נכנס היות וכבר הורונו חכמינו זכרונם לברכה שהמחטיא את הנפש יותר חמור מן ההורגו. ורציחת הנפש יותר חמור מרציחת הגוף.

בילקוט פרשת מטות פסוק נקום נקמת ישראל מאת המדינים וזה לשונו: נקום נקמת אחד כנגד מדין ואחד כנגד מואב והלא מואב הי' תחלה לעצה רעה על ישראל שנאמר ויאמר מואב אל זקני מדין ומה נשתנו מדין ממואב שנאמר נקום נקמת בני ישראל מאת המדינים ובמואב כתיב אל תצר את מואב והאריך ומסיים עצת מואב לא היתה על ישראל אלא להריגה, שנאמר אולי אוכל נכה בו, אבל עצת מדין לא היתה אלא להחטיא את ישראל, ועל ידן נפלו עשרים וארבע אלף מישראל ועל ידן **נתחייבו כליה**, שהמחטיאו לאדם קשה מן ההורגו, עכ"ל.

בספרי הובא בילקוט פרשת מטות על הפסוק ואם הפר יפר אותם אחרי שמעו ונשא את עונה וזה לשונו: אחרי שמטו אחרי קיום את הנדר ונשא את עונה מגיד שהוא מוכנס

שכר פרשת שלח - פרק ל"ו ועונש קצז

תחתיה לעון והרי דברים קל וחומר ומה אם מדת פורעניות מועטת הגורם תקלה לחבירו הרי הוא מוכנס תחתיו, קל וחומר למדת הטובה שהיא מרובה עד כאן לשונו.

בירושלמי סנהדרין (פרק י"א) וזה לשונו: ואת כל שללה תקבוץ אמר ר"ש ק"ו הדברים, מה אם נכסים שאין בהן דעת לא לטובה ולא לרעה ועל ידי שגרמו לצדיקים לדור עם הרשעים אמרה תורה שישרפו, המכוון להטות את חבירו, ומטהו מדרך טובה לדרך רעה על אחת כמה וכמה, עד כאן לשונו.

בספרי פ' כי תצא לא תתעב אדומי ר' שמעון אומר מצרים הם טבעו את ישראל בים, ואדומים הם קדמו את ישראל בחרב, ולא אסרן הכתוב אלא עד ג' דורות, עמונים ומואבים מפני שנטלו עצה להחטיא את ישראל אסרם הכתוב איסור עולם, ללמדך, שהמחטיא את האדם קשה לו מן ההורגו, שההורגו אין מוציאו אלא מן העולם הזה והמחטיאו מוציאו מן העולם הזה ומן העולם הבא, עכ"ל.

בשערי תשובה לרבינו יונה (שי"ג אות קס"א), וזה לשונו: וכן כת המחבלים כרם ה' כמו המחטיאי הרבים, הנה הם שונאי ה' כאשר תאמר כי האנשים המשחיתים ערי המלך או כרמו ופרדסו כי הם שונאי המלך, ונאמר כי כרם ה' צב-אות בית-ישראל, ונאמר על עמך יערימו סוד ויתיעצו על צפונך, ונאמר כי נועצו לב יחדיו עליך ברית יכרותו, ונאמר ורוזנים נוסדו יחד על ה' ועל משיחו, על כן אמרו וזה לשונו, כי אותן שחטאו והחטיאו את הרבים יורדים לגיהנם שם נידונין לדורי דורות, עכ"ל.

בתנחומא פרשת פנחס על פסוק צרור את המדינים וזה לשונו: ר' שמעון אומר מנין אתה אומר שכל המחטיא את חבירו קשה מן ההורגו, שההורגו בעולם הזה יש

קצח שכר פרשת שלח - פרק ל"ו ועונש

לו חלק לעולם הבא, והמחטיאו הורגו בעולם הזה ולעולם הבא, שתי אומות קדמו את ישראל בחרב ושתים בעבירה, מצרים ואדומים קדמו בחרב, המצרים קדמו בחרב שנאמר אמר אויב ארדוף וגו' אריק חרבי, ואדום שנאמר ויאמר אליו אדום לא תעבור בי פן בחרב אצא לקראתך, ושתים בעבירה מואבים ועמונים, דנין אותן כפי חטאיהם ויש להן חלק לעולם הבא אף על פי שחטאו, שנאמר "ועמך כולם צדיקים לעולם יירשו ארץ", ארץ זו משל כלומר ארץ החיים, והוא עולם הבא, וכן חסידי אומות עולם יש להם חלק לעולם הבא, עד כאן לשונו.

הרמב"ם פרק ג' מהלכות תשובה הלכה ה' כתב וזה לשונו: וכן כל הרשעים שעונותיהן מרובים דנין אותן כפי חטאיהם ויש להן חלק לעולם הבא שכל ישראל יש להם חלק לעולם הבא אף על פי שחטאו שנאמר ועמך כולם צדיקים לעולם יירשו ארץ, ארץ זו משל כלומר ארץ החיים והוא עולם הבא, וכן חסידי אומות העולם יש להם חלק לעולם הבא עכ"ל.

עוד שם בהלכה ו' וזה לשונו: ואלו הן שאין להן חלק לעולם הבא אלא נכרתים ואובדין ונידונין על גודל רשעם וחטאתם לעולם ולעולמי עולמים המינים ואפיקורסין והכופרים בתורה והכופרים בתחיית המתים ובביאת הגואל והמומרים ומחטיאי הרבים, והפורשין **מדרכי צבור והעושה עבירות ביד רמה בפרהסיא כיהויקים והמוסרים** עכ"ל.

עוד שם הלכה י' וזה לשונו: מחטיאי הרבים כיצד אחד שהחטיא בדבר גדול כגון ירבעם וצדוק ובייתוס ואחד שהחטיא בדבר קל אפילו לבטל מצות עשה, ואחד האונס אחרים עד שיחטאו כמנשה שהיה הורג את ישראל עד שיעבדו עובדי כוכבים ומזלות או שהטעה אחרים והדיחם, עד כאן לשונו.

שכר פרשת שלח - פרק ל"ו ועונש קצט

במסכת שמחות פרק ח' וזה לשונו: דורשי חמורות אומרים ונתצתם את מזבחותם מה חטאו עצים ואבנים אלא לפי שבאה לאדם תקלה על ידיהם אמר הכתוב ונתצתם והרי דברים קל וחומר ומה אם עצים ואבנים שאין בהם לא זכות ולא חובה לא טובה ולא רעה על שבאה תקלה על ידיהם לאדם אמרה תורה ונתצתם, אדם שהוא גורם להחטיא את חברו ומטהו מדרך חיים לדרך מות על אחת כמה וכמה, עד כאן לשונו.

ועיין טו"ז או"ח סי' תר"ע סק"ג, דלפי"ז שהמחטיאו יותר גדול מההורגו, היה צריך לתקן בחנוכה לקבוע משתה ושמחה, עיין שם.

נמצינו למידים שהמחטיא את חברו עונו ועונשו יותר גדול הגם שגופו נשאר חי וקיים, והוא חמור מן ההורג את חברו במציאות. ובהיות כן נמצא דאם על הצלת גופו אמרה תורה "לא תעמוד על דם רעך" (ויקרא יט, טז), שלא נתרשל בהצלת נפש אחד מישראל כשנראהו בסכנת מות ותהיי לנו יכולת להצילו כמבואר בספר המצוות ל"ת רצ"ז, ועיי' סנהדרין ע"ג, ובחינוך (מצוה רל"ז), וכמבואר ברמב"ם (הלכות רוצח פי"א הי"ד), ושו"ע חו"מ (סימן תכ"ו ס"א).

וז"ל הרמב"ם בסדר נזיקין, הלכות רוצח ושמירת נפש, פרק א', הלכה י"ד: כל היכול להציל ולא הציל עובר על לא תעמוד על דם רעך. וכן הרואה את חברו טובע בים או ליסטים באים עליו או חיה רעה באה עליו ויכול להצילו הוא בעצמו, או ששכר אחרים להצילו ולא הציל. או ששמע עובדי כוכבים או מוסרים מחשבים עליו רעה או טומנין לו פה ולא גלה אוזן חברו והודיעו. או שידע בעובד כוכבים או באונס שהוא בא על חברו ויכול לפייסו בגלל חברו להסיר מה שבלבו ולא פייסו וכל כיוצא בדברים אלו, העושה אותם עובר על לא תעמוד על דם רעך, עכ"ל.

ובשולחן ערוך חושן משפט סימן תכ"ו. **חייב אדם להציל את חברו בין בגופו בין בממונו ובו סעיף א': א.**

הרואה את חברו טובע בים או ליסטים באין עליו או חיה רעה באה עליו ויכול להצילו הוא בעצמו או שישכור אחרים להציל ולא הציל או ששמע עכו"ם או מוסרים מחשבים עליו רעה או טומנים לו פח ולא גילה אוזן חברו והודיעו או שידע בעכו"ם או באנס שהוא בא על חברו ויכול לפייסו בגלל חברו ולהסיר מה שבלבו ולא פייסו וכיוצא בדברים אלו עובר על לא תעמוד על דם רעך, עד כאן לשונו.

ועיין מש"כ החרדים (בפרק כט אות מח), בספר החינוך (סי' רלז) אמרו במסכת סנהדרין דאם אדם ראה או שמע שישראל בסכנה, כגון שטובע בנהר או כל מין סכנה או ליסטים באין עליו, חייב להשתדל על הצלתו בכל כוחו, וגם אם הוא לא יכול חייב לשכור אחרים להצילו, **וכן אם היה חולה חייב להשתדל על רפואתו, והמתרשל הרי זה שופך דמים, ועליו נאמר** (שם יט, טז), **לא תעמוד על דם רעך** (ממנין תרי"ג).

אם כן מכל שכן כשהמדובר בהצלת נפש מחטא שהוא יותר מההורגו בוודאי שיש לאו דלא תעמוד על דם רעך ובוודאי שנכנס בחיוב הצלתו לכל הפחות כדיני הצלת גופו. וכבר כתב האו"ה (כלל נ"ט דין ל"ח) דכל שיכול להצילו ואינו מצילו כאילו הרגו בידיים, עיין שם. **אם כן לפי זה גם בהצלת נפשות מחטא בוודאי נחשב כאילו מחטיאו בעצמו בידיים כשיכול להצילו.**

וכבר כתב הכנסת הגדולה סימן כ"ד ללמוד מדברי השולחן ערוך הנזכר לעיל דאין צריך לומר כשרואה שרוצים לאנוס חברו לעבור על דת, ונקרא שרוצים לאבד את נפשו, או שהעבירוהו על דת ויש בכוחו להחזירו לדתו, שבוודאי הוא מחוייב להצילו, עיין שם.

שכר פרשת שלח - פרק ל"ו ועונש רא

וכן הרי בהצלת גופו הרי הוא עובר בעשה דוהשבתו לו דקאי על אבידת גופו (ועיין מנחת חינוך מצוה רל"ז). על על פנים היכא דיכול להצילו בעצמו בוודאי דעובר גם על עשה דוהשבתו לו, רק היכא שיצטרך לשכור אחרים בוודאי דעובר על לא תעמוד על דם רעך ואפשר דגם בעשה. איך שלא יהיה הרי חייב להטריח עצמו ולשכור אנשים להצילו, כמו שכתוב בשם החינוך.

וכבר כתב המנחת חינוך (מצוה רל"ט) **דחוף מעשה דחיוב תוכחה עובר ג"כ על ל"ת ד"לא תעמוד על דם רעך" דלא גרע מטובע בנהר, וזה לשונו:**

ונראה לי דחיוב התוכחה היא חוף מעשה זו עוד מתחייב על לא תעשה ד"לא תעמוד על דם רעך" **דלא גרע מטובע בנהר דעובר על לא תעמוד וגם והשבות לרבות אבדת גופו על אחת כמה וכמה דאם יכול להציל מן העבירה דהוא אבדת נפשו וגופו רחמנא לצלן, בודאי חייב להחזירו למוטב ולהצילו ולכאורה אם אוכל להכעיס ומחלל שבת ועכו"ם שמבואר גבי אבידה ובשאר דוכתי דאינו בכלל אחיו (עיין במסכת עבודה זרה) אפשר דא"ח להוכיחו גם כן דאינו בכלל רעהו. אך מכל מקום נראה לי דאם ספק אצלו דאפשר דיקבל ממנו חייב להוכיחו דיחזור למוטב ויהיה בכלל אח כנזכר לעיל (ועי' בעי"ז פא"מ).**

הרי דסבירא ליה דרק אם אינו מוכיחו כבר הוא עובר על לאו דלא תעמוד על דם רעך, אם כן באופן דאפשר להציל הנפש בוודאי דעובר על ל"ית על דם רעך.

כמו כן יש מהאחרונים דסבירא להו שבאבידת גופו עובר גם על לאו דלא תוכל להתעלם הנאמר בהשבת אבידה

רב שכר פרשת שלח - פרק ל"ו ועונש

כשנמנע מלהצילו, דכיון שריבתה תורה שאבידת גופו ישנה בכלל השבת אבידה ממילא גם הלאו האמור בה בכלל, (עיין קומץ למנחה רל"ז, העמק שאלה שאילתות, לח, א.), עיין שם.

אם כן לפי זה נמצא דכשמעלימים עין מהנפשות האובדות ברוחניות הרי עוברים בלאו דלא תוכל להתעלם.

וראה מש"כ החרדים (בפרק כ"ט, אות כ"ג) וזה לשונו: כתיב גבי אבידה (דברים כב, ג) לא תוכל להתעלם, הוזהרנו בזה שלא להתרשל בהצלת ממון חברו, בין מטלטלין בין קרקע, כמו שאמרו ז"ל כן תעשה לכל אבידת אחיך לרבות אבידת קרקעות, כגון אם היו מים שוטפים ובאין שם חייב לגדור בפניהם [ב"מ לא.] (ממנין תרי"ג).

עוד שם (באות כ"ד) מקל-וחומר אנו למדין מזה, שהוזהרנו להשתדל בהצלת חברינו עצמם, ולשית עצות ועזרתם בעת צרתם, **וטוב ונכון מאוד להיות בכל עיר ועיר מתנדבים בעם מהמשכילים, להיות נכונים ומזומנים לכל דבר הצלה להיות איש או אשה מישראל שרוים בצער**, (רבינו יונה שער ג' אות עא ענף מצוה).

וראה מה שכתב עוד החרדים לענין עשה והיה עמך עד דרוש אחיך אותו, הנאמר בהשבת אבידה (באות נ"ב), גבי מוצא אבדה נתחייבנו לטרוח בשור אחינו או בשיו הנדחים להיות עמנו עד דרוש אחינו אותו, שנאמר (דברים כב, ב) והיה עמך עד דרוש אחיך אותו (ממנין תרי"ג).

[באות כ"ז מנה להשיב אבידה והטרחו בשמירתה היא מתנאי המצוה ולא מצות עשה בפני עצמה, ושמא יש לו טעם (זובה תודה)].

[עוד שם (באות נ"ג) עתה מה לעשות יקר וגדולה לבעליהם מקל-וחומר, וכן כתיב ועניים מרודים תביא בית עכ"ל הרב רבינו יונה (שער ג', אות ע"א, ענף מצוה)].

ובריש דברי רבינו יונה שם וזה לשונו: וטוב ונכון מאד להיות בכל עיר ועיר מתנדבים בעם מן המשכילים להיות נכונים ומזומנים לכל דבר הצלה בהיות איש או אשה מישראל שרויים בצער, **והנה נתחייבנו לטרוח בשור אחינו או שיו הנדחים להיות עמנו עד דרוש אחינו אותו, אתה מה וכו',** עכ"ל. ובזה יש כמה וכמה מצות מן התורה ומדברי קבלה, אלא דכוונתו דגם ענף מצוה של השבת אבדה איכא כאן. והיות ונלמד מקל וחומר, על כן הוי ענף מצוה דאורייתא, וכמו שכתבנו על דרך זה בפרק כ"ט (אות כ"ד) לענין הלאו דלא תוכל להתעלם, (ועיין מנחת חינוך ריש סימן רל"ז), (חרדים פרק טז).

צא וראה מה שכתבו גאוני הדור ללמוד דעוברים בזה בלאו דלא תעמוד על דם רעך מקל וחומר מהא דאיי בתורת כוהנים, מנין שאם נודע לו עדות ממון על חבירו שאינו רשאי לשתוק עליו כדי שלא יאבד ממונו, שנאמר לא תעמוד על דם רעך.

קטע מקול קורא פרק הלכה מגאוני וצדיקי הדור בתקופת "שומרי הדת" הפיצו גם הם קול-קורא, בחתימתם של גדולי התורה, בקריאה קדושה שלא לכרוע ברך לעדת החופשים. הצדיקים דרשו מעל במות בתי-הכנסיות ללחום את מלחמת הדת ולא להתפתות לאילי הכסף ולא ללכת אחר עצתם של המתבוללים שכל כוונתם ביטול התורה וקיום מצוותיה. בפתשגן הכתב אשר שלחו הרבנים הגאונים לכל ערי המדינה, מקום אשר יהודים שם נאמר:

סולו סולו פנו דרך, הרימו מכשול מדרך עמי, מקהלות עם ה' אשר באונגרן וזיבנבירגען, ה' יצווה שלומכם. התורה הקדושה ציוותה "לא תעמוד על דם רעך", **מזה למדנו לא תעמוד על דם רעך** "נאמר על כל דבר פשע אשר ממנו יסתעף נזק לחברנו מחויבים אנחנו להציל. ואם כך בקנינים המדומים, מה גם אם נראה הרשת פרושה לצוד נפשות יקרות,

להדיח עם ה', אלה מאמינים בני מאמינים, מתורת ה' צב- אות. חלקנו וירושנתו אשר קיבלנו אותה בברית ושבועה מאדון כל נוצר ומסרו אבותינו נפשם ונתנו גופם למהלומות. **אם החרש נחריש בעת הזאת מלהזהיר האנשים שלא ילכדו ברשת זו אשר נטמנה להם הלא דמם מידינו יבוקש חס ושלוש, ויותר מזה כי נשים מעל בנפשנו שכולנו מושבעים אנחנו מהר סיני להקים חוקי ה' צב-אות (אדמור"י בעלז).**

והנה לפי מה שכתבנו נמצא דהיכא דיכול להציל נפש ישראל מחטוא הרי עובר בלאו דלא תוכל להתעלם, ועל עשה דוהשבות לו, ועל לא תעמוד על דם רעך, משום דלא גרע מהצלת גופו.

והנראה דעל לאו דלא תוכל להתעלם יש רק חיוב גופו לבד בלי הוצאת ממון, דומיא דאבידת גופו, ובאם יש גם חיוב להוציא ממון על עשה דהשבות לו יש מחלוקת האחרונים, יש הסוברים דכשם שמצות השבת אבדת ממון הוא בטורח בלבד בלא הוצאת ממון כך מצות השבת הגוף והצלתו אינו אלא בטורח בלבד דהיינו מכח מצות עשה דוהשבות לו, ולא קאי על הצלתו על ידי אחרים לשכור כדי שיצילו. ויש הסוברים שמאחר והתורה גילתה שחייב גם לשכור אחרים מכח לאו דלא תעמוד על דם רעך אם כן שוב גם העשה של והשבות לו חוזר גם על חיוב זה. אבל על כל פנים ההלכה היא שחייב להציל חברו בין בגופו ובין בממונו, היינו לשכור אחרים שיצילו, וכל מי שיכול לשכור אחרים להציל ולא הציל עובר על לאו זה של לא תעמוד על דם רעך, שמשמעות הכתוב הוא לא תעמוד על עצמך אלא חזור על כל הצדדים שלא יאבד דם ריעך, ובספר מרחשת (חלק א' סימן מ"ג), שמחוייב להוציא כל ממונו בשביל להציל חברו, עיי"ש. איך שלא יהיה, זה שחייב להציל את חברו בגופו אין חולק בדבר.

שכר פרשת שלח - פרק ל"ו ועונש רה

אם חייב להציל את חבירו גם בממונו גם כן אין חולק בדבר מכח לאו דלא תעמוד על דם רעך.

ואם כנים אנו בדברינו שהצלת נפש מחטא כפי שבררנו הוא יותר גדול מהצלת גופו יהי נמצא לפי זה דמאחר והוא עובר בלאו דלא תעמוד על דם רעך שמכח זה לא רק שבגופו מחוייב ועומד להציל נפש מישראל, רק גם בממונו החיוב עליו להציל נפש מישראל מחטא, אם כן לפי זה צריך להבין כמה החובה עלינו להטריח בגופינו להצלת נפשות ישראל בדורינו מכליון רוחני.

א. עד כמה השיעור להטריח בדבר. ב. האם מחוייבים אנו להפסיק לימודי הכולל. ג. כמה שעות בשבוע צריך להפסיק כדי לעסוק בהצלה. ד. או שנאמר בכלל ותלמוד תורה כנגד כולם, ואין החובה מוטלת עליו כלל. ה. האם זה בכלל אי אפשר, באם יש חיוב לשכור אחרים בהוצאות ממון. ו. ואם כן מה שיעור הממון שחייבים להוציא על זה, מעשר, חומש, או שאין לזה שיעור בכלל. ז. כסוחר, פועל, ביזנעס-מאן כמה זמן יש להקדיש לזה, האם בכלל חייבים לבטל מפרנסה עבור מצוה זו. ח. עד כמה המדריגה בצדקה בזה?

בנידון שלפנינו כשהמדובר הוא להציל את כלל ישראל מכליון רוחני ונפשי הרי לגבי דין נתינת צדקה הוא הראשון במעלה וקודם לכל שאר הדברים שחייבים לתת צדקה עבורם ויותר חייבים בזה מכח דין פדיון שבויים.

דהנה בנתינת צדקה לפדיון שבויים כבד פסק המחבר בשולחן ערוך יורה דעה (סי' רנ"ב ס"א), "פדיון שבויים קודם לפרנסת עניים ולכסותם" עכ"ל. הרי דאם יש לך עניים לפרנסן או לכסותן בכסות דהיינו שאין להם מה לאכול ומה להלביש רעבים ומרודים מבלי כסות ושלמה ואין לפיהם לחם לאכול, ובאותה שעה עומדת לפניך מצות פדיון שבויים, הרי

כל חיובי צדקות נידחין מפני מצות פדיון שבויים, ואינך מחוייב להאכיל העני ולהלבישו וכדומה, כמו שכתב המחבר שם.

ויותר מזה שגם אם כבר גבו מעות לצדקה שהדין הוא שאין משנין מצדקה לצדקה, כתב המחבר להלכה "הילכך לכל דבר מצוה שגבו מעות בשבילו יכולים לשנותן לפדיון שבויים", עכ"ל. "ואפילו אם גבו לצורך בנין בית הכנסת, ואפילו אם קנו העצים והאבנים והקצום לצורך הבנין שאסור למוכרם בשביל מצוה אחרת פסק המחבר "שמותר למכרם לצורך פדיון שבויים", עיי"ש.

וזה הכל מטעם שכתב המחבר "ואין מצוה גדולה כפדיון שבויים", דהיינו שהיא גדולה מהכל, או כלשון הרמב"ם "ואין לך מצוה רבה כפדיון שבויים":

וזה לשון הרמב"ם (פרק ח' ממתנות עניים הלכה י') "פדיון שבויים קודם לפרנסת עניים ולכסותן, ואין לך מצוה גדולה כפדיון שבויים שהשבוי הוא בכלל הרעבים והצמאים והערומים ועומד בסכנת נפשות", עכ"ל.

וברדב"ז על הרמב"ם כתב: הכי איתא התם (ב"ב ח.) דקרי לה מצוה רבה, משום דכל הנך דכתיבי אשר למות למות ואשר לחרב לחרב וכו' כולהו איתנייהו בשבוי, ולפיכך מקדימין אותה על כל מצות הצדקה וכו' עיי"ש. נמצא שלגבי דין קדימה במצות נתינת צדקה אין לך דבר שהוא קודם לפדיון שבויים, ונתינת צדקה לפדיון שבויים יש דין קדימה לכל וצריך לשנות מצדקה אחרת לפדיון שבויים.

מי שמעלים עיניו מפדיון שבוי האם ידוע לך על מה הוא עובר

ראה מה שכתב הרמב"ם (פרק ח' ממתנות עניים הלכה י') וזה לשונו: "והמעלים עיניו מפדיונו הרי זה עובר על לא תאמץ את לבבך, ולא תקפוץ את ידך. ועל לא תעמוד על דם

רעך. וכו'. ובטל מצות פתוח תפתח את ירך לו, ומצות וחי אחיך עמך, ואהבת לרעך כמוך. והצל לקוחים למות והרבה דברים כאלו, ואין לך מצוה רבה כפדיון שבויים, עכ"ל. וכלשון הזה כתב המחבר שם בסעיף ב', עיי"ש.

כל ההלכות הפסוקות הנזכרות אמורות רק לענין הצלת האדם מישראל מסכנת הגוף החיוב בזה הוא כל כך רב, המצוה בזה היא כל כך גדולה, ועונו בהעלימו מזה הוא גדול מנשוא, הגם שאין לוקין על לאוין אלו מפני שאין בהם מעשה אבל הם חמורים מאד, ומאידיך גיסא השכר הוא לאין שיעור וערך כמו שכתב הרמב"ם (פרק א' מהלכות רוצח הלכה ט"ז) וזה לשונו: "אף על פי שאין לוקין על לאוין אלו מפני שאין בהם מעשה, חמורים הם שכל המאבד נפש אחת מישראל כאילו אבד כל העולם כולו. וכל המקיים נפש אחת מישראל כאילו קיים כל העולם כולו", עכ"ל.

אם כן הגע בעצמך מה לגבי פדיון שבויים שהיא הצלת הגוף מסכנה נאמר להלכה שנתנית צדקה כדי לפדותו היא קודמת לכל, אם כן מכל שכן וקל וחומר בנידון שלפנינו שאנו תובעים עליה דהיינו הצלת הנפשות והגופים השבויים שערו בעצמכם ואילו היתה באה לפנינו מצות הפדיון שבויים בגוף לבד היינו נותנים כל אשר לנו ולו רק כדי להציל ולפדות נפש אחת מישראל היינו קמים ורצים עושים ומעשים דופקים על פתחי נדיבים מקדישים זמן בגוף ובממון היינו דוחים כל עניינינו הפרטיים ועושים כל המאמצים ורק כדי לפדות נפש הישראלית האחת ולא היינו עומדים על דם רעך מפני מצות צדקה הראשונה במעלה איך אנחנו צריכים להיות ראשונים במעשה הצדקה כשמדובר בהצלת גופים ונפשות ממש של כלל ישראל כולו שבזה תלויה הצלת העם כולו קיום העם המשכו ועתידו. אנו האנשים האלו החיים בדור העגום הזה על הכלל כולו ועל כל יחיד ויחיד איך מוטלת החובה הגדולה בזה בין

בגוף ובין בממון ובכל אשר לו לקיים מצות פדיון שבויים בגוף ובנפש, שהוא הרבה יותר גדול מפדיון הגוף לבד כי גדול המחטיאו יותר מן ההורגו, אם כן הדברים קל וחומר מה להצילו מסכנת הגוף הרי הוא מצווה על לאו דלא תעמוד על דם ריעך, להצילו מחטא שהיא גם סכנת הנפש שהיא חמור מההורגו מכל שכן וכל שכן שעוברים על לאו דלא תעמוד על דם ריעך, ואם ביחיד להצילו מסכנת הגוף הדין כן, אם כן תאר לעצמך איך הדין בהצלת רבים ובנפש, והרי לפנינו ובמו עינינו אנו רואים מיליוני מיליוני יהודים מאחינו בני ישראל שבויים ואם כן הדברים קל וחומר דהרי אם על סכנת הגוף נאמר כל הנזכר לעיל אם כן ומכל שכן על סכנת איבוד הנפש בוודאי ובוודאי מחוייבים להציל בכל מה שניתן להציל, ולפי זה יש לומר דדרגת ומעלת צדקה בזה היא הראשונה במעלה וקודמת לכל.

האם שייך בזה גם כן ההלכה הפסוקה בשו"ע (שם ס"ג) וזה לשונו: כל רגע שמאחר לפדות השבויים היכא דאפשר להקדים הוי כאילו שופך דמים, עד כאן.

אם שייך התירוץ של ביטול תורה, בא וראה מה שהשיב המהרשד"ם למי שנשבע שלא יטפל בצרכי ציבור ויחיד מפני שמבטלו מלימודו, וזה לשונו: ואומר, כי ראיתי דברך טובים ונכוחים וכונתך רצויה, במה שנשבעת שלא להטפל בצורך הציבור לדבר באזני שרי ושופטי ארץ, כי אין ספק שזה סיבה למעט לימוד התורה כו', אבל מה נעשה כי המעשה קשה העלים עינך מהם והיו למאכולת אש, והתורה אמרה אל תעמוד על דם רעך, **ואסתר אמרה "איככה אוכל וראיתי באובדן מולדתי"**, **וכבר ידעת מה שאמרו רז"ל**, כתא מכמר כיון שאחד מישראל נתפס חס ושלום, אפילו על ענין ממון, בא לידי סכנה כי אין מרחמים, וכל שכן וקל וחומר אם הוא מדבר הנוגע לצבור מי הוא זה ואיזה הוא יכול להתאפק

לראות ברעתם חס ושלום, ואם כן שבועה כזאת לא חלה והרי הוא נשבע לבטל את המצוה.

ומה שכבוד תורתו מתרעם ומתלונן מחוצפתא ומשובות לבבם, האמת כי היה להם להתאבק בעפר הדום

רגליך, ולשתות בצמא מי (דף לט) רחיצת רגליך, כפי מה ששמעתי טורחך ומשאך וריבך בעדס, האמנם הטוב טוב אתה ממשה רבנו עליו השלום, כמה טרח וכמה סבל בשביל ישראל, ועם כל זה והביטו אחרי משה, כדבריהם ז"ל. גם היו רוצים לרגום אותו באבנים, וזה השכר גדול הצפון לפרנסי ישראל להיות מטים שכמם לסבול. וראיה מה שכתב הטור חושן משפט סימן ח' וצריך הדיין שיסבול טורח הציבור ומשאם כמו שדרשו ויצום אל בני ישראל. ואם שגם הם מזהרים שיחלוקו כבוד ביתר שאת כנזכר, מכל מקום על זה נאמר נחנו פשענו כו' עכ"ל, הרי מבואר מדברי מוהרשד"ם כי אפילו שמבזין אותו ונשבע ש"ח להסתלק מהם, עם כל זה כתב הרב ז"ל דאינו יכול דהוי נשבע לבטל את המצוה, ובהיות טוב בעיני אלקים ואדם כתב שיתירו שבועתו כמו שיעויין שם.

(תוכחת חיים פא)

שבועה כזו לא חלה מפני שהוי נשבע לבטל את המצוה של "לא תעמוד על דם רעך" אם כן מכל שכן בנידון דידן לא שייך לומר ולהפטר בטענה של ביטול תורה שהרי נשבע ועומד הוא מהר סיני על לאו דלא תעמוד על דם רעך בכל רגע ורגע על כל יהודי ויהודי ואיך ובמה נפטור עצמינו ביום הדין.

האם לבטל מלימוד התורה ולהקדיש הזמן בכדי להציל נפשות בית ישראל שסרו מדרך השם

א. דרישה נמרצת מגדולי ישראל לבטל מלימודם ולהתייצב במלחמה נגד מהרסי הדת. ב. נסיון הכי הגדול לעובדי ה'

באמת. ג. אין שום תועלת לחדש חידושים ולהוציאם לאור אם כלל ישראל ינזרו אחרו.

קטע ממכתב שכתב הגאון רבי חיים סופר לרבי יוסף שאול ואלו דבריו:

אלקים יענה את שלום הרב הגאון המפורסם הצדיק נזר ישראל הרב ר' יוסף שאול נ"י אב"ד דק"ק לעמבערג יע"א.

אחר דרישת שלום הדרת גאונו נרו יאיר, יש לי דבר לדבר בעבור כבוד ד' וכבוד תורתו הקדושה ויראתו הטהורה אשר אין לחשות עוד, פן ואולי חס ושלוש יעבור הזמן.

הדרת גאונו נרו יאיר יודע מכל אשר עבר על מדינת אונגארן, כי עבדי ד' לחמו מלחמות ד' שבע שנים רצופות, משנת תרכ"ה אשר היינו אז לפני הקיר"ה היתה המלחמה נגלה וגם שנתים עברו טרם הגיע הדבר. ובזכות התורה ומסירות הנפש עשה ד' נפלאות תודה להשם יתברך, אבל צדיקים אין להם מנוחה בעולם הזה בעבור עולם הבא, מעשה אבות סימן לבנים אמרו חכמינו זכרונם לברכה, וד' צדיקים יבחן לדעת היד ד' בקרבם, כי בוודאי כל איש אשר נפקחו עיניו בתורה הקדושה אז מנוחת הנפש ללמוד וללמוד ולהורות בעיניו מעין עולם הבא, כל הנשמה תהלל לד', ובמה מנסה ד' עבדיו אם יקיימו, עת לעשות לה' הפרו תורתך. אם יפירו תורה בשביל לעשות לד' לבטל מלמודם ולחרהר ריב עם המורדים והפושעים והכופרים שלוחי היצר הרע, כמעט אין נסיון גדול לפני עבדי ד' מזה...

וכאשר הצעתי הדברים לפני גאונים וזקני הדור ושאלתי את פיהם, הכי יאמינו שדי יסלח לכל גאוני וצדיקי עולם אשר יש בידם למחות ולהזהיר את העם מדוע ישבו וידמו, הכי כה עשו אבותינו מעולם בזמן התנ"ך או בימי

שכר פרשת שלח - פרק ל"ו ועונש ריא

התנאים או בימי ראשונים, הכי לא יצאו שרי צבאות בראש העם בכל דור, מה עשה הרשב"א ומה עשה הרמב"ם וכדומה לאלה, הלא אמרו חכמינו זכרונם לברכה, מי שיש בידו למחות בעירו או במדינתו או בכל העולם כמבואר בתנחומא פרשת משפטים, ורצה לומר פן חלילה יבקש ד' צאן קדושים מיד רועי ישראל אשר החרישו ולא מיחו וביקשתי עמדו נא להרעיש העולם נגד רשעי ארץ וכדומה, ושאלתי הכי עת עתה ללמוד, הלא בא עת להציל מפי אר"י שה פזורה ישראל וכדומה...

ידע הדרת גאונו נרו יאיר, הגם שנודע בכל העולם כי כל ימיו ורגעיו קדושים לשמים לתורה ועבודה, בכל זאת עת לעשות לד' למי יורה דעה למי יבין שמועה, מה בצע להוציא לאור ספרים אם חס ושלום הכלל ישראל ינזר אחור מד', יקבל הדרת גאונו נרו יאיר שכר זכות כל ישראל אם לא ילמד איזה שבועות ויכתב לכל גדולי פולין וגם לגאוני אונגארן שהוא יבקש להיות בראש לבוא אל החתום עם כל קדושים עמו מכל מדינת המלך להרעיש פני תבל...

הבוהן לבבות וידע מחשבות, הוא יודע כי בהגיגי תבער אש אם אזכור בחורבן הגדול ועל כן דברתי בלשוני והנני וגם שאר רבנים יראים מוכנים להיות משרתים לעבדי ד' ולהיות נטפלים לעושי מצוה גדולה הזאת. דברי הכותב לכבוד ד' ולכבוד התורה, **הניתנת בהר סיני באש בבטחון**, שכל הרשעים יהיו כקש אשר שלהבת הקודש תאכלם ויתמו חטאים ובית צדיקים יעמוד הדורש שלום תורתו.

הק' חיים סופר חונה פה מונקאטש.

(מספר אדמור"י בעלז חלק ב')

בואו ונראה איך ומה פעל רבי חייא בדורו למען זיכוי הרבים להעמיד לימוד התורה על תילה שלא תשתכח תורה מישראל.

במסכת בבא מציעא דף פה: **כמה גדולים מעשי חייא** - מעשה ברבי חנינא ור' חייא אם אירע עת שהיו מתקוטטים יחד. אמר ר' חנינא לר' חייא עמדי אתה מתקוטט. כי אם חס ושלום התורה נשכחת מישראל אני מחזירה מתוך פלפולי. אמר ר' חייא לר' חנינא עמדי אתה מתקוטט שעשיתי לתורה שלא תשתכח מישראל. וזה מה שעשיתי. כי הלכתי וזרעתי זרעוני פשתן וקולע אני מהם רשתות ומכמורות ואני צד צביים ומאכיל אני את בשרם ליתומים. ומתקן אני בעורותיהם קלפים וכותב אני חמשה חומשי תורה ואני עולה מעיר לעיר שאין שם מלמדי תינוקות. ולומד אני עם חמשה תינוקות בחמשה חומשי תורה לכל אחד ואחד ספרו. ולומד אני לשהה סדרי משנה. ואמרתי להם בעת הזאת שלא אהיי בכאן אצלכם וקודם שאבוא בחזרה אליכם למדו זה עם זה מקראו ולמדו זה לזה את סדרו. ועשיתי לתורה שלא תשתכח מישראל. וזה שאמר רבי גדולים מעשה חייא. אמר לו בנו ר"ש אפילו ממך הוא גדול. אמר לו כן הוא. אמר ר' ישמעאל ברי' יוסי לרבו וכי מעשיו גדולים יותר מהמעשים שעשה אבי. אמר לו חס ושלום לא תאמר כזאת בישראל שהוא גדול מאביך.

רבי חייא לא דאג לשלימות נפשו, הפקיר את עצמו למען הכלל ועסק בכל הקשור לשלימות הזולת והנצחת התורה מהפרט הכי קטן, לא הסתכל על כבודו ועל מצבו הפרטי והאישי והתמסר כל כולו למען הזולת ולימדם תורה עד שאמר עליו רבינו הקדוש **כמה גדולים מעשה חייא, כה היו מעשיהם הגדולים של האמוראים למען הכלל.**

כמו כן נמצינו למדים מרבי חייא שכדי להנציח התורה שלא תשתכח מישראל ראה צורך בכתיבת ספרים בעצמו שיהיי במה ללמוד, כי בלי ספרים ללמוד בהם אי אפשר ללמדם. כן היא מטרתנו בזה להדפיס מיליוני ספרים בעניני יסודות היהדות ולהפיצם על פני תבל כולה למען יגיעו לכל

שכר פרשת שלח - פרק ל"ו ועונש ריג

בית יהודי בעולם שיקרא וילמד בהם ויקבל קצת מושג בעניני שכר ועונש תוכחה ומחאה וערבות ומה נקרא יהודי כשר, ובלי שמירת יסודי התורה ומצותיה כמו שבת כשרות תפילין מזוזה טהרת המשפחה אי אפשר להיות יהודי, וזוהי בעצם עבודתינו בזיכוי הרבים.

וכה הם דברי הפלא יועץ ומה טוב ומה נעים לכתוב בספר קיצורי דינים ודברי מוסר והנהגות ישרות, וללועזים בלע"ז, שהרי הוא כדורש בפני אלפי רבבות ישראל, ואולי באיזה דור מן הדורות לאיזה איש ישראלי יעשו דבריו פירות ויהיה מזכה אותו. וידוע כמה הפליגו בזוהר הקדוש (שמות דף קכח:) בעצם שכר ומה נעשה יקר וגדולה למאן דמזכי לחיביא הפלא ופלא.

שֵׁעַר יִרְאָת שָׁמַיִם זִירְאָת חַטָּא

אין לאדם לירא משום דבר רק מפני ה' בורא כל העולמים, וממילא כשהאדם ירא מה' אינו מתירא משום דבר המפחיד.

דהנה ידוע מכל ספרי קודש שאין לאדם לירא משום דבר רק מפני ה' בורא כל העולמים, וממילא כשהאדם ירא מה' אינו מתירא משום דבר המפחיד, כי כל מיני יראות הנמצאים בעולם המה כדי לעורר עצמו ליראת ה' הרוממות, וממילא כשיש לאדם יראת רוממות מה' יתברך אינו מפחד משום דבר בעולם, כי אי אפשר לשום דבר המפחיד לשלוט באדם הירא מה' יתברך, וגם זאת ידוע שמי שיש לו תמיד מורא שמים עליו, ממשיך על עצמו קדושת אלהותו יתברך,

ריד שכר פרשת שלח - פרק ל"ו ועונש

ובא לדבקות גדול בה' יתברך שכמעט בטל מן המציאות ואינו רואה ואינו שומע שום דבר מפחיד בעולם, **כי הוא דבוק באין**, **דהיינו באין סוף ברוך הוא** הנקרא בזוהר הקדוש מדת אין, ומשם ממשיך קדושה גדולה, והיינו **"מאין יבוא עזרי"**.

(מאור ושמש, בשלח עמוד קפ"ז)

ב' אופני יראת ה' הם, אחת היא יראת העונש, הב' היא יראת הרוממות

עוד תתפרש בי"ת של בראשית על דרך אמרם זכרונם לברכה (הקדמת תקוני זוהר ה') כי ב' אופני יראת ה' הם, האחת היא יראת העונש, והב' היא יראת הרוממות, וזו יראה פנימית ומעלה מהא', והוא שרמוז באות בי"ת ראשית, כי ב' יראות הכין ה' לקיום העולם, ורמוז אופן שניהם, הא' רמזה בתיבת אלקים, כי היא יראת הדין בקומו למשפט, והב' רמזה באמרו את השמים ואת הארץ, והוא על דרך אמרו **"כי אראה שמיד"** וגו', ואמרו זכרונם לברכה (זוהר בראשית א') **כי יראת הרוממות תכנס בלב משכיל בהביטו בהתבוננות במעשה שמים וארץ, מה גדלו מעשי ה', תתלהב הנפש ויירא מגדולתו יתברך שמו.**

(אור החיים בראשית א, ז)

דע לפני מי אתה עומד

הנה עיקר היראה היא יראת הרוממות, שצריך האדם לחשוב בעודו מתפלל או עושה מצוה כי לפני מלך מלכי המלכים הוא מתפלל או עושה המעשה ההוא, והוא מה שהזהיר התנא (ברכות כח, ב): **וכשאתה מתפלל דע לפני מי אתה מתפלל.**

(מסלת ישרים פרק י"ט)

**יהא אדם ערום ביראה לחדש המצאות,
לעשות נחת רוח ליוצרו**

לעולם יהא אדם ערום ביראה לדעת ולהתבונן דבר מתוך דבר ולחדש המצאות ולעשות נחת רוח ליוצרו בכל הדרכים שאפשר להראות, היות מכירים גודל רוממותו עלינו, אשר על כן, כל מה שיתייחס לו יהיה נכבד עלינו כבוד גדול, וכיון שהוא יתברך בטובו הגדול עם כל שפלותנו רצה בענותו לחלק לנו כבוד, ולמסור לנו דברי קדושתו, לפחות בכל כוחנו נכבדם, ונראה היקר אשר להם אצלנו, ותראה שזאת היא היראה האמתית שהיא יראת הרוממות שזכרנו, שבה תלוי הכבוד המתקרב אל חפוב האהבה.

(מסלת ישרים פרק י"ט)

שְׁעַר עֲבוּדַת ה'

**חשובה לה' העבודה המועטת שלנו
כאילי נביות, שהיו בזמן בית המקדש**

ואם תאמר כיון שנסתם השפע בכלל, אם כן מה יתן ומה יוסיף העוסק בתורה ובמעשים טובים או אם יפגום, חס וחלילה? ויש לומר, כל העושה מצוה בעת הזאת הוא עושה סמך אל השכינה, ומושך לה שפע קצת כמו זעה בעלמא, ועל זה יש לו שכר טוב בעמלו, ועל זה נאמר (ישעיה ס"ו): "שישו איתנה משוש...כי הוא עושה לה סמך, ואדרבה שכרו גדול יותר, והעד על זה: בת מלך בהיותה יושבת בהיכל אביה המלך ואחד מעבדיה יעשה לה איזו עבודה, ודאי תשלם לו שכר, אבל לא שכר כל כך כמו, שאם תהיה חוץ להיכל המלך בדוחק ובגלות, ואם העבד יתן לה אז אפילו דבר קל כמו עשב לח

רטז שכר פרשת שלח - פרק ל"ו ועונש

להבריא נפשה, הוא חשוב בעיניה מכל אילי נביות אשר היו בשעת הממשלה ..

כ"י העבודה המועטת בזמן הזה היא יותר חשובה מכל אילי נביות, שהיו בזמן שהיה בית המקדש קיים, וכן על דרך זה הוא הפגם, חס וחלילה. מי שפוגם עכשיו בשעת גלות המר הזה, שגורם שגם מעוט השפע נחסר, ואז כביכול בכעס ודין והקלה מן הסבות, חס וחלילה, על ידי זה תתהפך לדין חזק ותקיף, וזה טעם הצרות התכופות זו לזו בגלות המר הזה, מה שלא היה כן בכל שאר הגלויות.

(חסד לאברהם)

בבחינת הרגליים המעמידים הגוף נחשבים הנשמות של הדור האחרון ועיקר העבודה להתחזק באמונה

עכשיו בדורות האחרונים העיקר הוא, שיתחזקו בני ישראל באמונה ביותר... כן הנשמות של הדור האחרון הזה, עקבתא דמשיחא. הנשמות הם בבחינת עקבים... וגם יאמין ואל יפול לב האדם לומר, הנה הנשמות שבדורות האלו הם ממקום נמוך ומוחות וליבות נמוכין, ומה ערך יש למעשי המצוות? רק יאמין, שאפילו דבור קטן של יהודי עושה רושם למעלה, כי באמת כמו שהרגליים צריכות לראש, כן הראש צריך לרגליים, כי הם מעמידים את כל הגוף, שכל הגוף נשען עליהם.

(עירין קדישין להרב הקדוש מרוזין ז"ע"א)

שמחה עצומה יגרום כל דבר מועט שעושים למען ה' יתברך שמו

כ"י אמנם כן נכון לכל אדם להבין ולדעת, כי בחשכות הגלות האחרון כיום הזה, הנה יקר מאוד לפני השם יתברך, ומקובל לפניו כל בחינת התעוררות לעבודת, לתורה ולתפילה, אפילו שאינו כראוי ובכונה הגדולה כמו בדורות הראשונים,

בכל זאת המעט מהעבודות הוא חשוב לפני הקדוש ברוך הוא כמו הרבה בימים שלפנינו, יען כי בעוונותינו הרבים גברה החשכות ועול הגלות וכשל כח הסבל מרוב הצרות וטרדות הזמן, והסטרא אחרא רודף כל היום באין מנוס. הנה לכך מעט ההערה לקדושה פועלת יותר ויותר, כי הזמן גורם החושך... אשר על כן ראוי לכל איש לקום בכל עוז ולהתעורר ביראת ה' בעת הזאת אשר כביכול המלך עומד ומצפה ופתח השער לדופקי בתשובה לקבלו באהבה... אף אם תבקש רק בקשה קטנה בלב "את ה' אלוקיך" בכל זאת אחר כך "ומצאת כי תדרשנו בכל לבבך ובכל נפשך". הנה מציאה היא דבר חדש אשר לא חשב עליו... "והיה עקב" - בעקבות דמשיחא, אם תשמעון את המשפטים האלה, תהיה שמחה גדולה לפני השם יתברך ברוך הוא, גם בבחינת שמיעה הקטנה שלכם.

(תפארת שלמה על התורה)

צדיק אמת

הצדיק האמיתי הוא זה שמתרחק מן השקר עד הקצה האחרון

כתב בספר "אור הנר": "שומר נפשות חסידיו מיד רשעים יצילם" - פירוש קדוש אחד. דהנה מי שנוסע לאיזה צדיק הוא צריך לתהות על קנקנו בשבע חקירות ובשבע בדיקות אם הוא צדיק אמת, ובפרט בעקבתא דמשיחא, אשר כבר נבא הבעל שם טוב הקדוש זי"ע, בעת שהלך עם תלמידיו בדרך, והיה שם הרבה אילנות אשר היו ממולאים בעלין הרבה אשר לא יוכל לספר, והכה הבעל שם טוב הקדוש זי"ע את ראשו באילנות, שאלו לו תלמידיו: מדוע הנך עושה כן? והשיב הקדוש: תדעו שבעקבתא דמשיחא יהיו אנשים שמכנים את עצמם בשם "רבי" ויהיו מרמאים ומטעים את הבריות הרבה

כמו אלו העלין. זקני הרבי ירחמיאל הקדוש זי"ע גט כן אמר על זה אופן והסימן בזה הוא, אם אחר בדיקה יתודע לך שהוא נזהר משקר עד קצה אחרון, אזי תדע שהוא צדיק, ובאם תשמע ממנו איזה דבור שקר, אזי, למען ה', הרחק את עצמך מעל גבולו כי הוא מצד הסטרא אחרא "וצא טמא" - ! תאמר לו - ואל תשמע אליו כלל, כי אין לו חלק באלוקי ישראל, ואף אם יראה לך אותות ומופתים אל תאבה לו (ועיין באילנא דחיי פרשת תזריע ובמטעמי יצחק שם), והנה האדם צריך להפיל תפילה ותחינה לפני השם יתברך, שלא יבלה ימיו לריק, חס וחלילה, אצל צדיק, שאיננו מסטרא דקדושה, ואזי השם יתברך מצילו מכל דבר רע, וזה שאמר הכתוב: "שומר נפשות חסידיו מיד רשעים" - אותם הרבנים שהם רשעים. כי כל מי שאינו נפירוש משקר לגמרי, הוא רשע. רוצה לומר, והשם ישמור את חסידיו שלא יבואו לרמאי כזה, רק שיזכו אל צדיק האמת.

ניסיון הערב רב לפני הגאולה

מנהיגים מהערב רב ישלטו חמישה במינם [סימנם גי"ע רי"ע]
ויבנו בתי כנסיות, רק כדי להתגבר בכך על העם

מובא בזוהר בראשית: וחמש מינין אנון בערב רב ואנון [סימן גי"ע רי"ע] נפילים גבורים ענקים רפאים עמלקים... ומאלין שאשתארו מנהון בגלותא רביעאה, אנון רישין בקיומא סגי ואנון קיימין על ישראל כלי חמס, ועליהו אתמר (שם ו'): "כי מלאה הארץ חמס מפניהם..."

"גבורים" מינא תליתאה עליהו אתמר: "המה הגבורים... אנשי השם", ואנון מסטרא דאלין דאתמר בהון (בראשית י"א): "הבה נבנה לנו עיר ונעשה לנו שם", ובנין בתי כנסיות ומדרשות ושוין בהון ספר תורה ועטרה על רישוי ולא

שכר פרשת שלח - פרק ל"ו ועונש ריט

לשמא דייה אלא למעבד לון שם, הדא הוא דכתיב: "ונעשה לנו שם", ובסטרא אחרא מתגברין על ישראל דאנון כעפרא דארעא וגזלין לון...

פירוש הזוהר: המתמנה על הצבור ומנהיגם ברחמים, בידוע שנשמתו מכנסת ישראל, אבל המתמנה בכלי חמס, נשמתו משורש נחש. הבונים מוסדות תורה לקנות להם שם ולהתגבר בזה על העם, למשול עליהם ביד חזקה, המה ה"גבורים" מהערב רב.

"... וזה להם האות כי כל המתמנה על הצבור ומנהיגם ברחמים ונותן נפשו עליהם, בידוע, שנשמתו מכנסת ישראל, כי מרחמם ינהגם. אמנם המתמנים על ישראל בכלי חמס, נפשותיהם באה משורש נחש... כי לא יבנו הם בתי כנסיות ובתי מדרשות רק להיות חרב בידם לעשות חפצם ורצונם להתגבר על העם..."

"כתם פז" מהגאון המקובל האלוקי עיר וקדוש כמורנו הרבי רבי שמעון לביא זצוק"ל בעל מחבר זמר "בר יוחאי" בדף פ"ה)

באותה עת, שהערב רב ישלטו על ישראל, יהיה כאילו עבדין שולטים בהקדוש ברוך הוא, חס וחלילה

בזוהר "רעיא מהימנא": כד ערב רב אנון מעורבין בישראל, מה כתיב (איכה א') "היו צריה לראש...!" בזמנא דערב רב אנון ראשים על ישראל, כביכול, כאילו נסטרא אחרא עבדין שולטני דקודשא בריך היא] עבדין שולטים בהקדוש ברוך הוא.

**הערב רב שאור שבעסה שמעכבים
הגאולה יותר מן אומות העולם**

ב"רעיא מהימנא": ובגין דערב רב אנון שאור שבעסה ואנון

רכ שכר פרשת שלח - פרק ל"ו ועונש

אומין דעלמא דמיין למוץ, יתיר מעכבין בגלותא ערב רב לישראל מאומין עכו"ם, כמה דאוקמוה רבנן, מי מעכב? שאור שבעסה מעכב. דאנון דבקין בישראל כשאור בעסה, אבל אומין עכו"ם לאו אנון אלא (תהילים א') "כמוץ אשר תדפנו רוח".

הערב רב אוהבי בצע ועזי פנים ככלבים ועושים הכל לטובת עצמם

ב"תקוני זוהרר": "ויפן כה וכה וירא כי אין איש", אלא איש לדרכו פנו, בעסקין דילהון, באורחין דילהון, איש לבצעו מקצהו, בבצעה דהאי עלמא, לירתא האי עלמא, ולא אנון מסטרא דאלין דאתמר בהון (שמות י"ח) "אנשי חיל יראי אלוקים אנשי אמת שונאי בצע", אלא כולהו צוחין בצלותין ביומא דכפורי ככלבים: הב, הב לנא מזונא וסליחה וכפרה וחי, כתבינו לחיים, ואנון עזי נפש ככלבים דאנון אומין דעלמא דצוחי לגביה, ולית לון בשת אנפין, דלא אית מאן דקרא ליה בתיובתא דיחזור שכינתיה לקודשא בריך היא, דאיהי מרחקא מיניה למהדר לגביה, ואדמיין לכלבים דאתמר בהון (תהילים ק"ו): "ויתערבו בגוים וילמדו מעשיהם", ואנון ערב רב. דכל חסד דעבדין - לגרמייהו עבדין.

"היו צריה לראש" - אלו הערב רב

כתוב ב"תקוני הזוהרר": וי לישראל כד אתבלעו בערב רב... וערב רב אתמר בהון (איכה א'): "היו צריה לראש...", "צריה" - ודאי אנון ערב רב. עליהו אתמר (ישעיה א'): "שריף סוררים וחברי גנבים כולו אוהב שוחד...".

חמישה מיני ערב רב הם

כתב הגאון רבינו אליהו מוילנא בספרו "אבן שלמה": אבל עדיין לא ברור גמור, עד שיבררו מן הערב רב... והם דבוקים מאוד בישראל וישראל לומדים ממעשיהם... והם

שכר פרשת שלח - פרק ל"ו ועונש רכא

העשירים עליזי גאוותך... ואין בן דוד בא, עד שיכלו גסי הרוח מישראל... כן אי אפשר להפריד הערב רב, רק על ידי קשי הגלות...

ושם יתבררו כל רשעי ישראל בשלושת ימי אפלה. [שם יסבלו צרות גדולות, שיאכלו מלוחים ושאר צרות...] והם גורמים כל בטול תורה ואריכת הגלות... ו"נפילים" הם הרודפים אחר התאוה... "גבורים" הם אנשי השם, שבונים בתי כנסיות ומתנדבין תכשיטין לספרי תורה לעשות להם שם. "עמלקים" הם ראשי ישראל בגלות כלי חמס וגוזלים לעניי ישראל, ועליהם נאמר: "היו צריה לראש..." "רפאים" הם שמתרפים לעשות גמילות חסדים וצדקה עם בעלי תורה. "ענקים" הם המזלזלין בתלמידי חכמים...

עוד הסבר: "עמלקים" - רישין דבני ישראל בגלותא, וגוזלין לעניי ישראל... ו"הנפילים", "גבורים" (בראשית ו' ד') הן "אנשי השם", דכל עובדיהון בשביל לעשות שם. "רפאים" (שם) - הם שאינם רוצים לעשות גמילות חסדים וצדקה עם בעלי תורה. "ענקים" (שם) - המזלזלים בתלמידי חכמים.

(תקוני זוהר צ"ז ע"ב, ד"ה עמלקים)

וכל עזי פנים ורשעים שבדור הם מגלגול נשמתם של הערב רב ובני קין, וכל הגלות והצרות וחורבן בית המקדש הכל על ידי מה שקבל משה לערב רב... ונקראים "ערב רב", מפני שהם ראשי העם בגלות ולכן נקראים "רב"...

נאמר: "וישם את השפחות ואת ילדיהן ראשונה" - הם הערב רב שהם ראשי העם. "ואת לאה וילדיה אחרונים" - הם עם הארץ הטובים, שהם כפופים תחת הערב רב, "ואת רחל ואת יוסף אחרונים" - הם התלמידי חכמים, שהם שפלים מכולם.

(לקוטים מהגאון רבי אליהו מוילנא ז"ע)

רכב שכר פרשת שלח - פרק ל"ו ועונש

הערב רב ראשים בגלות והוא בעיני הערב רב דהן ראשים בגלותא...

(תקוני זוהר קי"א ע"א, ד"ה וחכמת המסכן, ועיין זהר משפטים קי"ד ע"א)

הערב רב קופצים להורות למרות שלא הוסמכו לכך

והן ערב רב, שרוצין להיות להם שם רב וגדול והם קופצים להורות, אף על פי שלא הגיעו להוראה.

(ייהל אור" בראשית כ"ו ע"ב, ד"ה ומשה בנינייהו).

כל הצרות והגלות על ידי הערב רב

כל הגלות וחורבן בית המקדש וכל הצרות, הכל על ידי קבול משה רבינו עליו השלום לערב רב, וכל עזי פנים ורשעים שבדור הן מנהוין, רוצה לומר מנשמתין דילהוין, שהן גלגול דילהוין וזה שנאמר בגמרא (ביצה ל"ב): "הני מערב רב קאתי".

(תקוני זוהר צ"ז ע"א ד"ה ועלייהו)

חמישה מיני ערב רב הם – הסבר נוסף

עוד כותב הגאון הקדוש מוילנא זי"ע: ישנם חמישה מיני ערב רב והם:

- א.** בעלי מחלוקת ובעלי לשון הרע.
- ב.** הרודפים אחר התאוה כמו זנות וכדומה.
- ג.** הרמאים שמראים עצמם כצדיקים ואין ליבם שלם.
- ד.** הרודפים אחר הכבוד ובונים חרבות לעשות להם שם.
- ה.** הרודפים אחר הממון, והמחלוקת תחילה, כי המחלוקת כנגד כולם.

והם נקראים "עמלקים" ואין בן דוד בא, עד שיעברו מן העולם, ועליהם נאמר (דברים כ"ה י"ט) "**תמחה את זכר עמלק**" כמבואר בזוהר.

(אדרת אליהו, פרשת רבויים)

גמר הברור - להפריד הטוב מן הרע

כתב בעל ה"בני יששכר": גזרו אומר בזוהר בראשית, אשר גם כל העומדים כלי חמס על ישראל בדרין בתראין כתות הערב רב אשר בקרבינו הם יושבים... והנה ידיד הקורא כאשר תראה בדורות הללו [עקבתא דמשיחא] אשר בעוונותינו הרבים... וגם אותן דקיימין כלי חמס על ישראל לפשוט את עורם מעליהם בעצות רעות, בחוקים לא טובים... הנה תצפה לרגלי משיחא, דהנה זה גמר הברור - להפריד הטוב מן הרע.

נוכל להנצל מממשלת הערב רב רק על ידי עזות נגד עזותם

מובא בספר לקוטי מוהר"ן, כי יש רועים של הסטרא אחרא, והם גם כן מפורסמי הדור, וכופין אנשים לתחות שיעבודייהו, ועיקר מלכותם היא על ידי עזות, כי עזות מלכותא בלא תגא... והם ככלבים בעזותם... והם פני הדור כפני הכלב... ועל כן כדי להנצל מהם תחת ממשלתם אי אפשר רק על ידי עזות לעמוד נגד עזותם...

עתה רוב הדור מהערב רב

בשער הפסוקים להאר"י זכרונו לברכה... כתב באמצע דבריו: "ועתה רוב הדור מהם", והרי שכתב כן גם על דורם של האר"י והרבי חיים ויטאל זלה"ה... ומה נאמר ומה נדבר בדור השפל הזה, שבדורות הקודמים היו רובא דרובא מישראל שומרי תורה ומצוות?... אמנם בדור הזה, בעוונותינו הרבים, שמעוטא דמעוטא בתכלית המעוט, אולי לא נשאר אף אחוז אחד ממספר בני ישראל, שיהיו שומרי תורה ומצוות, ואף בין אלה המעטים השומרים תורה ומצוות כהרגלם, אף בהם זעירין אנון שמאמינים בכל הי"ג עיקרים כראוי, וכתות הערב רב מתרבים והולכים... והערב רב שבדורנו אין להם דמיון להערב רב שבדורות הקודמים, כי המה בתכלית

רכד שכר פרשת שלח - פרק ל"ו ועונש

הגריעות מירידה התחתונה הבאה טרם ביאת המשיח, ומצב דור כזה משפיע גם על המנהיגים הכשרים...

(וי"א"מ)

על אף הדברים הטובים שבערב רב חייבים למאוס בהם

עיקר החסרונות באים, ממה שעושים לנו הערב רב. כמה שנאמר בזוהר הקדוש: דמעיקין לישראל יותר מאומות העולם, והעיקר לחזק עצמו באמונה מאוד, כי ישראל ממצרים נגאלו רק בזכות האמונה, וכן גאולה העתידה, וצריך חזוק באמונה, מחמת שרואים דרך רשעים צלחה... כי גם אם רואים בהם (היינו, הערב רב) דברים טובים כמו תורה ומנהג ודרך ארץ, ובפרט כי מדת שלום היא יסוד לכל, והיא מדה טובה מאוד, אף על פי כן - כמו שהחולה מוכרח להפליט ממנו דמים, והדם הוא הנפש, אשר יש בהם אף קצת תערובות, כמו כן בעקבתא דמשיחא מוכרחים למאוס בכל תהלוכות הנ"ל גם אם יש בזה דברים מועילים כי הוא זמן הברור, וזוהי הבחירה והנסיון בימים האלו...

(דברי שמחה לרבינו שמחה ישכר בער הלברשטאם)

הרבנים יהיו כ"יאק מאק" – שומשומין, ועל ידם תהא האמת נאבדת והצרות באות

כתב הרב הקדוש מקאמארנא "היכל הברכה": בעקבתא דמשיחא חוצפא יסגי, והיוקר יאמיר, אני אמלוך. מרן הקדוש קודש קדשים, רוח אפינו משיח ה': רבי ישראל בעל שם טוב בעת תפלת מנחה פעם אחת הכה על ראשו ומרט שערו, ואמר אחר כך, שראה ברוח קודשו, שקרוב לימי המשיח, יהיו "רביעס יאק מאק", ועל ידי זה נאבדה האמונה והקץ מתארך, וכמעט רוב צרות ורעות של ישראל בא מן זה השתררות ובטול תורה ותפילה ודרכים עקומות עקושות להיות לו דרך מעוקס ומעוקש דרכיו להתפלל שחרית ארבע שעות אחר חצות ומנחה שלוש שעות בלילה. אשרי המדבק

שכר פרשת שלח - פרק ל"ו ועונש רכה

עצמו לצדיק אמת, אשר ראשו בשמי השמים העליונים בהארות אור אין סוף.

בשביל הבחירה החופשית – יש מנגד לכל צדיק אדם המחטיא את הרבים

בספר "תולדות יעקב יוסף" כתוב: ולהבין הענין נראה לי, כי שמעתי ממורי בפרשה "על מה שווא בראתי" (תהילים פ"ט), שהיא טענת היצר הרע, והיא התשובה לכל בני אדם, כי בעת רדת נשמה קדושה מלמעלה לגוף האדם, נתעורר הקטרוג מלמעלה מסמאל לומר מעתה לא יוכל לפעול פעולתו להסטיין ולפתות, מאחר שזה יחזיר העולם למוטב, ואם כן למה נברא לריק? עד שנותנים לו נגד זה האיש בלע תלמיד חכם שידין יהודאין, שנברא גם כן אשר יתלוץ מזה איש השלם, ומי שירצה ידבק בזה או בזה, והבחירה חופשית.

אמר מרן אלוקי רבי ישראל בעל שם טוב טענת היצר סמאל, כשיורדת נשמה קדושה וגבוהה לעולם הזה "על מה שווא בראתי"? והרי זה יחזיר כל העולם למוטב באמונה גודלה לתורה ולתפילה, והרי אני מלאך רוחני אינו נראה, והוא היה בגוף מדריך בני אדם לדרך טוב ביראה ואהבה, ומי פתי ישמע לי. והיתה התשובה: כל בני אדם! כי לכל צדיק אמת יש נגדו המנגדו, אין בו ממש לא יראה ולא אהבה, אלא משתרר על הבריות. מראה עצמו צדיק. מושך בני אדם להפסק ולחכמות זרות ולדברים שונים, ויש לו תקיפות גדולה, ומעתה הבחירה החופשית, וזהו "כל בני אדם", הכל יהיה בבני אדם לענה וראש.

(זהר חי בראשית ד' שכ"ט ע"ד)

כמו שאמר מרן רבי ישראל בעל שם טוב: "על מה שווא בראתי" כי צדיק אמת - באהבתו ובחיות שלו יעלה את כל העולם לקדושה, ועל זה היתה התשובה "כל בני אדם", שכן תהיה דוגמא שלו, שמתלבש בו סמאל הרשע ועושה אותו

רבי ורב גדול הדור, ומעתה נשארתי הבחירה, כי לרשעים, הערב רב - ראש שהוא כמותם, עץ יבש אין בו לחלוחית טוב, הכל שקר וכזב, וכן מנהיג אנשיו יסוד עזר כנגדו שבאמת התנגדות הוא עזר גדול לעבודת ה' יתברך... עיין שם באריכות. (זוהר חי ד' כ"ח ע"א דפי הספר קי"ב ע"ג)

שַׁעַר הַגְּאוּלָּה

שנה שמלך המשיח נגלה בו, כל מלכי האומות העולם מתגרות זה בזה

אמר רבי יצחק - שנה שמלך המשיח נגלה בו, כל מלכי האומות העולם מתגרות זה בזה; מלך פרס מתגרה במלך ערביא, והולך מלך ערביא לאדום ליטול עצה מהם וחוזר מלך פרס והחריב את כל העולם כולו וכל אומות העולם מתרעשים ומתבהלים ונופלים על פניהם, ויאחזו אותם צירים כצירי לידה, וישראל מתרעשים ומתבהלים ואומרים: להיכן נלך ולהיכן נבוא? ואומר להם: בני, אל תתיראו! הגיע זמן גאולתכם, ולא כגאולה הראשונה כך גאולה אחרונה, כי גאולה ראשונה היה לכם צער ושעבוד מלכויות אחריה, אבל גאולה אחרונה אין לכם צער ושעבוד מלכויות אחריה, עד כאן לשונו, ורבותינו זכרונם לברכה, הודיעו לנו כל זאת, כדי שכשיגיעו הימים האיומים הללו, לא נרעש ולא נפחד חס ושלום, כי כבר נבאו על זה כל הצדיקים וקדושים הקודמים, הם ראו הצרות הגדולות והנוראות שיעברו ישראל הקדושים קודם התגלות האור הגדול והנורא כי לעת ערב יהיה אור.

(פסיקתא רבתי פרשה ל"ז סימן ב')

